

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอันเป็นผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลทำให้ประเทศและสังคมไทยในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องเผชิญกับปัญหา สถานการณ์ทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมต่าง และได้มีพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ตอนหนึ่งว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้เป็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ (กรมวิชาการ. 2545: 4)

สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงมุ่งพัฒนาความเจริญของงามทางสติปัญญาและความคิดอันจะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ มุ่งที่จะสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาสังคมและมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2535: 165) การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์จะต้องมีองค์ประกอบทั้งจากภายในบุคคลและจากภายนอก คือ สังคมและสิ่งแวดล้อม การที่สถาบันอุดมศึกษาจะผลิตบุคลากรให้มีบุคลิกภาพที่ดีอยู่ในสังคมสิ่งแวดล้อมอย่างมีความสุขได้นั้น สถาบันต้องกำหนดกิจกรรมที่ดีเป็นประโยชน์และส่งเสริมนักศึกษาให้มีภาวะของการเป็นผู้นำ เช่น ฝึกให้เป็นหัวหน้าโครงการต่างๆ การอบรมและพัฒนาจริยธรรมให้นักศึกษาใหม่ จะทำให้นักศึกษารู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งจะต้องสร้างลักษณะนิสัยให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีเจตคติและทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะและสถานภาพทางสังคมของนักศึกษา (กรรณิกา พิริยะจิตรา. 2547: 4-5) ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้าง เติมเต็มให้กระบวนการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังได้ เช่น การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การ

บริหารงานของสถาบัน การจัดสภาพแวดล้อมของสถาบัน และงานกิจการนักศึกษาเป็นต้น นอกจากนี้แล้วสถาบันอุดมศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่สมบูรณ์ตามปรัชญา ปณิธาน และวัตถุประสงค์ของสถาบันเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีวินัย และมีคุณภาพ เหมาะสมกับยุคสมัย (สุวพร ตั้งสมรพรพงษ์. 2545: 2-5)

ปัจจัยหลายประการที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีปัญหาเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาแตกต่างกัน ความแตกต่างดังกล่าวมีทั้งลักษณะของปัญหาและความหนักเบาของปัญหาที่มาจากสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาและจำนวนนักศึกษา ปัญหาวินัยนักศึกษาโดยทั่วไป ได้แก่ 1) การแต่งกายผิดระเบียบ เครื่องแบบนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะทำให้สามารถแยกนักศึกษาออกจากบุคคลากรอื่น 2) การเสพของมีเมา ทำให้นักศึกษาผู้เสพยาเสพติด เสี่ยงทรัพย์สินและอาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท 3) การเล่นการพนันทุกชนิดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน เสียการเรียน เสียสุขภาพ และเสียภาพพจน์ของตนเองและสถาบันอุดมศึกษา 4) การทำลายทรัพย์สิน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อาคารเรียน เหล่านี้สถาบันต้องใช้เงินรายได้ของสถาบันในการปรับปรุงหรือสั่งซื้อ สั่งจ้างทำใหม่ 5) การทะเลาะวิวาท ของนักศึกษาทำให้เกิดการบาดเจ็บ เสียบรรยากาศการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา 6) การทุจริตในการสอบ เช่น คัดลอกใส่เศษกระดาษแล้วนำไปในห้องสอบ คัดลอกคำตอบจากผู้อื่น 7) การลักขโมยของ ส่วนมากจะเป็นของนักศึกษาด้วยกันเอง และ 8) การฝ่าฝืนระเบียบของสถาบันอุดมศึกษา (กรรณิกา พิริยะจิตรา. 2547: 110) ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ สถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบ ระเบียบให้มีขึ้นเพื่อความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันและเพื่อสมาชิกในสังคมอุดมศึกษาซึ่งมีวิสัยทัศน์ คุณวุฒิ ประสบการณ์และภูมิหลังแตกต่างกันที่ต้องเข้ามาอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกันต้องมีข้อตกลงอันเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ดังนั้น สถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดมาตรการต่างๆ ให้นักศึกษาปฏิบัติตนในขอบเขตและกระบวนการทางวินัย ให้ข้อมูลป้องกันการปฏิบัติตนนอกกฎเกณฑ์ของสถาบันการศึกษา ระเบียบวิธีการทางสังคม ตลอดจนให้คำปรึกษาปัญหาส่วนตัวและสังคมเพื่อพัฒนาให้นิสิตนักศึกษามีวินัยและความรับผิดชอบ เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง เพื่อช่วยให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสถาบันและของสังคม สามารถดูแลตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุข และศึกษาเล่าเรียนไปได้ด้วยความราบรื่นปราศจากความเดือดร้อนวุ่นวายซึ่งเกิดจากการที่นักศึกษาขาดวินัย

ปัจจุบันปัญหานักศึกษาขาดความมีวินัยเป็นปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความแปรปรวนทางอารมณ์ปัญหาการปรับตัวเนื่องจากพัฒนาการทางร่างกายและสื่อต่างๆ ที่เข้ามาสู่นักเรียนทำให้นักเรียนปฏิบัติตนตามแบบอย่างที่ได้พบเห็น จากสื่อเทคโนโลยี ทำให้เยาวชนขาดความมีวินัย ดังนั้น ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูป การเรียนรู้จึงมุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดการเรียนรู้คุณธรรม ใช้เครือข่ายการศึกษาร่วมสนับสนุน การจัดการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

เสริมสร้างวินัยและสนับสนุนให้นักเรียนประกอบความดี ซึ่งตรงกับแนวทางปฏิบัติงานตามรอยพระยุคลบาทที่พระราชทานไว้ว่า “จงต้องฝึก ต้องสร้างวินัยในตนเองสำหรับควบคุมระดับประคองให้สามารถปฏิบัติความดีได้อย่างเหนียวแน่น ตลอดต่อเนื่อง มิให้ขาดตอน หรือขาดวินลง และต้องมีวินัยเคร่งครัด มีความขยันพากเพียร มีความกล้าหาญ อดทนและมีสติ ยึดคิดอย่างสูง (กรมวิชาการ. 2542: 13-7)

ปัจจุบันถึงแม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะได้มีการกำหนดแผนและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในการพัฒนานักศึกษาแล้ว แต่ด้วยบริบท สภาพการณ์ ปัจจัยภายในและภายนอกย่อมส่งผลให้การบริหารงานไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ตัวอย่างของปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการบริหารงานกิจการนักศึกษา อาทิ จำนวนนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น การจัดบริการแก่นักศึกษาจึงจำเป็นต้องเพียงพอต่อจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นด้วย การดำเนินงานแบบธุรกิจการศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ต้องหวังผลกำไรควบคู่กับการดำเนินงานแบบมีคุณภาพเป็นฐานรองรับเบื้องต้น ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันการศึกษาสามารถดำเนินการต่อไปได้ดีในสภาพการแข่งขันอย่างรุนแรงในปัจจุบัน (ธนีนาฎ ฐ สุนทร. 2545) ทำให้ขาดการบูรณาการระหว่างงานกิจการนักศึกษาและงานวิชาการ การขาดการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานกิจการนักศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานักศึกษา อีกทั้งการขาดการประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อให้เกิด ความคล่องตัว นอกจากนี้ยังมีภารกิจของงานกิจการนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน ซึ่งต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยปรับแนวคิด มุมมองใหม่ๆ ในวิธีการทำงาน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ไปสู่รูปแบบใหม่ของการดำเนินงาน และที่สำคัญ คือ การไม่มีรูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารงานกิจการ นักศึกษากับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานตามแนวปฏิบัติมาตรฐานกิจการ

จากเหตุผลตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่าการรูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งควรสร้างให้เกิดกับคนทุกคน และการปลูกฝังนั้นควรเริ่มตั้งแต่เด็ก เพื่อให้สามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องในสังคมได้ ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างรูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเอกชนเพื่อนำไปใช้ในการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบัน
อุดมศึกษาเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลใช้ในการร่างกรอบรูปแบบในขั้นตอนที่ 1 ของการวิจัย ได้แก่ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในระดับผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายงานกิจการนักศึกษา หรือผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา หรือผู้ที่รับผิดชอบงานด้านวินัยนักศึกษา จำนวน 29 สถาบัน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ ที่ใช้ในการร่างรูปแบบในขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานบริหารและด้านกิจการนักศึกษาของสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัย ในระดับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา หรืออาจารย์ที่ปรึกษาที่มีตำแหน่งทางวิชาการระดับรองศาสตราจารย์ เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

กลุ่มที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินรูปแบบในขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัย เป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจการนักศึกษา ได้แก่ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายงานกิจการนักศึกษา ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา หัวหน้างานกิจการนักศึกษา หรือผู้ที่รับผิดชอบงานด้านวินัยนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลใช้ในการร่างกรอบรูปแบบในขั้นตอนที่ 1 ของการวิจัย ได้แก่ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในระดับผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายงานกิจการนักศึกษา หรือผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา หรือผู้ที่รับผิดชอบงานด้านวินัยนักศึกษา จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในร่างรูปแบบในขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานบริหารและด้านกิจการนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในระดับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา หรืออาจารย์ที่ปรึกษาที่มีตำแหน่งทางวิชาการระดับรองศาสตราจารย์และเกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 17 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินรูปแบบในขั้นตอนที่ 3 เป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจการนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา หัวหน้างานกิจการนักศึกษา หรือผู้ที่รับผิดชอบงานด้านวินัยนักศึกษา จำนวน 30 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเอง หมายถึง แบบแผนและขั้นตอนหรือกระบวนการ ในการดำเนินการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประกอบด้วย

1. ด้านนโยบายและการวางแผน หมายถึง การคิดแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีทั่วไปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปโดยถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้
2. ด้านบริหารองค์กร หมายถึง การดำเนินงานหรือปฏิบัติงานของหน่วยงานภายในองค์กร จากบทบาทของผู้บริหาร บทบาทผู้สอน/อาจารย์ที่ปรึกษา และฝ่ายกิจการนักศึกษาให้นักศึกษามีความเป็นระบบ ระเบียบและอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม
3. ด้านกิจกรรมพัฒนาวินัยนักศึกษา หมายถึง การให้ความรู้ คำแนะนำ และการสร้างกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างวินัยแก่นักศึกษา คือ 1) กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) กิจกรรมด้านกีฬา 3) กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพนักศึกษา 4) กิจกรรมด้านจิตอาสา/จิตสาธารณะ 5) กิจกรรมด้านภาวะผู้นำ 6) กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ 7) กิจกรรมด้านพุทธศาสนา 8) สื่อรณรงค์ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง
4. ด้านงบประมาณ หมายถึง งบประมาณขององค์กรที่จัดสรรเพื่อพัฒนากิจกรรมพัฒนาวินัยนักศึกษา คือ 1) งบประมาณการจัดทำแผน 2) งบประมาณด้านการอบรม 3) งบประมาณด้านการจัดภูมิทัศน์ 4) งบประมาณด้านการวิจัย 5) งบประมาณศึกษาดูงานนอกสถานที่
5. ด้านการติดตามและประเมินผล หมายถึง กระบวนการวัดและติดตามผลการปฏิบัติงานของแผนงานหรือโครงการต่างๆ เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อประเมินผลการติดตามประเมินผลโครงการและการนำผลการติดตามไปใช้งาน

การเสริมสร้างวินัยในตนเอง หมายถึง กระบวนการและองค์ประกอบของการเสริมสร้างวินัย ซึ่งเป็นระบบการเสริมสร้างวินัยของนักศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ประกอบด้วยกรุงเทพฯ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

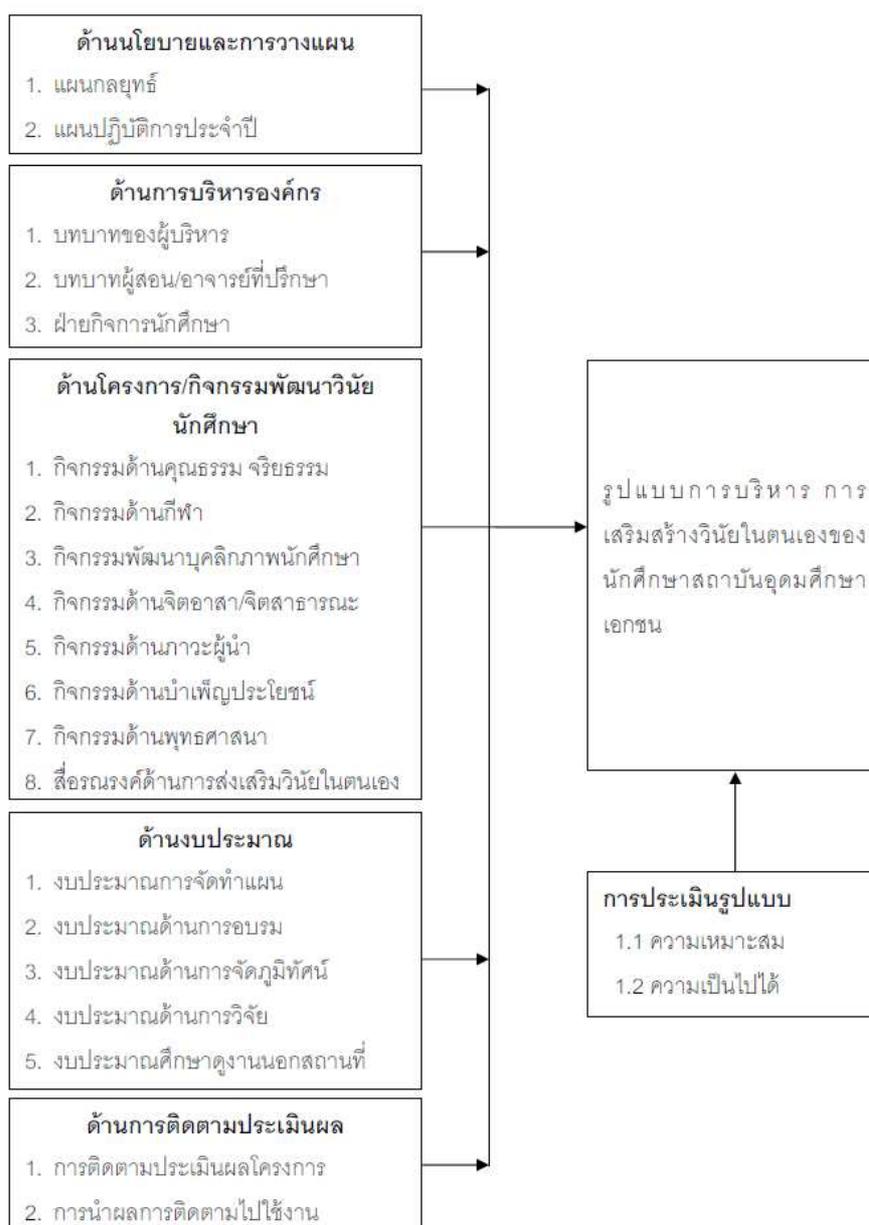
วินัยในตนเอง หมายถึง การความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่พึงปรารถนา ตามความต้องการของตนเองตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เป็นระบบ สำหรับผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการบริหาร เสริมสร้างวินัยในตนเองที่เหมาะสมกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่งให้มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษองค์ประกอบรูปแบบ พัฒนารูปแบบและการประเมินรูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดรูปแบบการบริหารการเสริมสร้างวิษยในตนเองของนักศึกษา
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน